FINANCIEEL KADER

Veenendaal maakt
plaats voor jou

Inleiding

In het financieel kader gaan we in op diverse financiële ontwikkelingen en het financieel meerjarenbeeld voor de jaren 2027 tot en met 2030. Waar normaliter een beschouwing vaak aan het eind wordt opgenomen doen we dat dit keer voorafgaand aan de verdere uitwerking van het financieel kader. De beschouwing biedt daarmee de basis van waaruit het financieel kader moet worden bezien. Na de beschouwing wordt het financieel perspectief stapsgewijs toegelicht. Vervolgens worden diverse (verwachte) financiële ontwikkelingen (waaronder de kostenontwikkeling Jeugdzorg) toegelicht. Daarna gaan we in op de financiële positie van onze gemeente. Tot slot worden de in deze programmabegroting verwerkte noodzakelijke ontwikkelingen (3 O's) en beleidswensen nader toegelicht.

Beschouwing vooraf

De financiële positie van onze gemeente kent twee gezichten. Enerzijds beschikt de gemeente over overschotten in de jaarrekening, een gezonde vermogenspositie, een solide algemene reserve en een ruim voldoende weerstandsvermogen. Anderzijds laat deze programmabegroting opnieuw zien dat het structurele financiële perspectief onder toenemende druk staat en dat de beschikbare financiële ruimte voor de komende jaren beperkt is.

Bij het actualiseren van de meerjarenraming zijn de effecten van onontkoombare ontwikkelingen, prijs- en loonstijgingen, areaaluitbreidingen, kapitaallasten en overige autonome ontwikkelingen verwerkt. Hierdoor verslechtert het financiële beeld ten opzichte van eerdere ramingen. Om de begroting 2027 sluitend te kunnen presenteren is inzet van het surplus van de algemene reserve noodzakelijk om incidentele en structurele uitgaven te dekken. Daarmee wordt voor 2027 een financieel sluitend beeld bereikt, maar van een structureel en meerjarige sluitende begroting is geen sprake.

Daarbij moet worden onderkend dat het begrotingsbeeld niet zonder risico's is. Met name binnen de jeugdzorg ligt de actuele kostenprognose boven het beschikbare taakstellende budget. Het verschil maakt daarom onderdeel uit van het gemeentelijke risicoprofiel.

De beschikbare weerstandscapaciteit biedt op dit moment voldoende ruimte om dergelijke risico's op te vangen. Dat betekent echter niet dat deze risico's zonder gevolgen zijn. Wanneer de beoogde besparingen niet volledig worden gerealiseerd of kostenontwikkelingen ongunstiger uitvallen dan voorzien, zal dit direct effect hebben op de algemene reserve en daarmee op de financiële ruimte voor toekomstige beleidskeuzes.

Tegelijkertijd staat de gemeente voor omvangrijke investeringen in de fysieke leefomgeving, voorzieningen en maatschappelijke opgaven. Deze investeringen zijn noodzakelijk om Veenendaal ook op langere termijn een aantrekkelijke en toekomstbestendige gemeente te laten zijn, maar leiden eveneens tot een toenemende druk op de exploitatie door stijgende kapitaallasten. Daarnaast moeten de ambities uit het nieuwe raadsprogramma de komende periode nog financieel worden vertaald naar concrete voorstellen en keuzes.

De onzekerheid rondom de toekomstige ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds maakt het financiële beeld daarbij niet eenvoudiger. Ondanks recente verbeteringen in de financiering van gemeenten blijft onzeker in hoeverre toekomstige kostenontwikkelingen daadwerkelijk worden gecompenseerd. Dit vraagt om behoedzaamheid en om het behoud van voldoende financiële buffers.

De financiële uitdaging voor Veenendaal ligt daardoor niet alleen in het heden, maar ook in de komende jaren. De huidige stand van de algemene reserve biedt tijd en bestuurlijke handelingsruimte, maar vormt geen structurele oplossing voor oplopende lasten en onzekerheden. Om ook op langere termijn financieel gezond te blijven zullen keuzes noodzakelijk zijn. Dit vraagt om realistische ramingen, een kritische afweging van nieuwe en bestaande ambities, het daadwerkelijk realiseren van besparingen en blijvende aandacht voor de ontwikkeling van risico's en weerstandscapaciteit.

In het hiernavolgende wordt het financiële perspectief nader toegelicht waarin bovenstaande ontwikkelingen nog nader worden geduid.

Opbouw financieel perspectief

Onderstaand is de volledige opbouw van het financieel perspectief voor de periode 2027-2030 opgenomen. De verschillende onderdelen (A-F) worden vervolgens stapsgewijs toegelicht.

	(bedragen x € 1.000)	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
	Saldi Programmabegroting 2026-2029 en decemberwijziging 2025	305	404	783	783
	Saldo septembercirculaire 2025	580	532	462	462
	Saldo Meicirculaire 2026	211	137	-255	-218
	Structurele doorwerking 1e bestuursrapportage 2026	225	225	225	225
	Structurele doorwerking Jaarstukken 2025	615	615	615	615
A	Financieel vertrekpunt: Saldo meerjarenperspectief	1.936	1.913	1.830	1.867
	Technische richtlijnen				
	Actualisatie MIP en lopende investeringen	-289	-1.322	-1.482	-6.240
	Accres 2030 (doorrekening algemene uitkering)	-	-	-	2.800
	Doorrekening technische ontwikkelingen	34	-896	-636	-505
	Totaal technische richtlijnen	**-255**	**-2.218**	**-2.118**	**-3.945**
B	Saldo na technische richtlijnen, incl MIP, lopende investeringen, accres	1.681	-305	-288	-2.078
	Autonome ontwikkelingen vanaf 2027				
	Indexering Wmo AmvB Reele prijzen / contracten	-378	-378	-378	-378
	Indexering Jeugdzorg AmvB reele prijzen / contracten	-554	-554	-554	-554
	Totaal autonome ontwikkelingen	**-932**	**-932**	**-932**	**-932**
C	Saldo na autonome ontwikkelingen	749	-1.237	-1.220	-3.010
	Besluiten te verwerken in Programmabegroting				
	Ontwerpbegroting VRU (raad 11 juli 2026)	-291	-454	-454	-484
	Visie Sociaal domein voorkeursscenario 3b (raad 26 feb 26)	-80	-	-	-
	Formatie griffie 1 fte (raad feb 26)	-126	-126	-126	-126
	Ontwerpbegroting GBLT (raad juli 26)	-44	-44	-44	-44
	Ontwerpbegroting BVO JeugdFV (raad juli)	27	27	27	27
	Totaal besluiten te verwerken in Programmabegroting	**-514**	**-597**	**-597**	**-627**
D	Saldo Meerjarenperspectief na besluiten	235	-1.834	-1.817	-3.637
	Noodzakelijke kosten (3O's) en Beleidswensen				
	3 O's (noodzakelijke kosten)	-1.077	-956	-926	-1.025
	Beleidswensen	-1.917	-1.287	-935	-935
	Totaal 3O's en Beleidswensen	**-2.994**	**-2.243**	**-1.861**	**-1.960**
E	Saldo Meerjarenperspectief na 3 O's en beleidswensen	-2.759	-4.077	-3.678	-5.597
	Inzet Algemene Reserve				
	Inzet surplus algemene reserve	2.459			
	Incidentele dekking uit algemene reserve	300	-	-	-
F	Structureel saldo meerjarenperspectief na inzet surplus AR	-	-4.077	-3.678	-5.597

Aanvullende informatie op het financieel perspectief

- Het maximaal beschikbare surplus van de algemene reserve bedraagt € 2,858 miljoen. Hiervan is € 2,459 miljoen ingezet om de begroting 2027 sluitend te maken.
- Het saldo van de tweede bestuursrapportage 2026 laat in meerjarig perspectief een beperkt negatief begrotingssaldo zien.

- Bij de duiding van het meerjarenperspectief is van belang dat hierin de verwachte tekorten binnen de jeugdzorg niet zijn verwerkt. Deze tekorten bedragen circa € 6,5 miljoen in 2027 en lopen op tot circa € 9,5 miljoen in de daaropvolgende jaren. De tekorten zijn opgenomen als financieel risico. Begin 2027 brengt de Commissie van Deskundigen Hervormingsagenda Jeugd (commissie-Van Ark) opnieuw advies uit over de uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd, mede in relatie tot de ontwikkeling van de jeugdzorguitgaven. De uitkomsten van dit advies kunnen gevolgen hebben voor het financiële kader tussen het Rijk en gemeenten en mogelijk leiden tot aanvullende middelen voor gemeenten. Hierover bestaat op dit moment nog geen zekerheid. In de loop van 2027 wordt hierover naar verwachting meer duidelijk. Tot die tijd worden de verwachte tekorten binnen de jeugdzorg als financieel risico meegenomen. Afhankelijk van de ontwikkeling van dit risico kunnen in de komende jaren ingrijpende financiële en bestuurlijke afwegingen noodzakelijk zijn.

A. Financieel vertrekpunt

Voor de bepaling van het beginsaldo van de begroting 2027 en het meerjarenperspectief 2028-2030 vormen diverse documenten de basis:

- de Programmabegroting 2026, vastgesteld in november 2025;
- de Decemberwijziging 2025, vastgesteld in december 2025;
- de Jaarstukken 2025, vastgesteld in juli 2026;
- de Eerste bestuursrapportage 2026, vastgesteld in juli 2026;
- de Kaderbrief 2027 -2030 (via een raadsinformatiebrief aangeboden aan de raad, niet vastgesteld);
- diverse circulaires (september 2025, december 2025, mei 2026).

De Tweede bestuursrapportage 2026 wordt eind november aan de raad ter vaststelling aangeboden. De structurele effecten van deze bestuursrapportage zijn niet verwerkt in deze programmabegroting. Het is gebruikelijk om de gevolgen van de septembercirculaire van het gemeentefonds pas later te verwerken. De raad wordt -voorafgaand aan de besluitvorming over deze Programmabegroting- middels een raadsinformatiebrief geïnformeerd over de financiële effecten van deze circulaire.

	(bedragen x € 1.000)	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
	Saldi Programmabegroting 2026-2029 en decemberwijziging 2025	305	404	783	783
	Saldo septembercirculaire 2025	580	532	462	462
	Saldo Meicirculaire 2026	211	137	-255	-218
	Structurele doorwerking 1e bestuursrapportage 2026	225	225	225	225
	Structurele doorwerking Jaarstukken 2025	615	615	615	615
A	Financieel vertrekpunt: Saldo meerjarenperspectief	1.936	1.913	1.830	1.867

B. Technische richtlijnen

Meerjareninvesteringplan (MIP) en lopende investeringen
Het MIP is bij het opstellen van de Kaderbrief 2027-2030 geactualiseerd en doorgerekend. Ook zijn de lopende investeringen geactualiseerd. Bij een latere start van investeringen verschuift ook het moment waarop kapitaallasten in de begroting worden verwerkt. De toegepaste rente van 3% op het MIP is gebaseerd op de kapitaalmarktrente. Daarnaast werkt de aanpassing van de toegerekende rente, van 1,5% naar 2% door in de raming, dit zorgt voor een nadeel op de kapitaallasten van de lopende investeringen. Van belang om in ogenschouw te nemen is dat er de komende jaren - en met name vanaf 2030 - een forse toename van de kapitaallasten zichtbaar is. Dit is ook vorig jaar aangegeven in de Programmabegroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2029. Deze forse toename is het effect van onder andere grote investeringen die op de planning staan in de openbare ruimte, sport, onderwijshuisvesting en cultuur.

Doorrekening algemene uitkering

Op basis van de Meicirculaire 2026 wordt de toevoeging van het accres aan het gemeentefonds in 2030 voor Veenendaal geraamd op circa € 2,8 miljoen. De uitkomsten van de Meicirculaire 2026 zijn verwerkt in de Programmabegroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2030.

Doorrekening technische ontwikkelingen
Bij de start van de begrotingscyclus voor het volgende jaar worden de richtlijnen voor de technisch-financiële parameters opgesteld. Normaliter leidt een geringe stijging of daling van de indexcijfers in het lopende jaar niet tot een aanpassing van de indexcijfers in het jaar daaropvolgend. In het financieel perspectief worden de technische richtlijnen voor deze parameters opgenomen en doorgerekend.

Voor het jaar 2027 hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Een loon- en prijsstijging van 2,5%. Voor 2027 is dit gebaseerd op het indexcijfer ‘prijs bruto binnenlands product (Pbbp)’ uit de meicirculaire 2026.
- Een stijging van de tarieven voor gemeentelijke belastingen van 2,5%. Dit percentage is zoals gebruikelijk gekoppeld aan de verhoging van de prijsstijgingen.
- Een rentevoet van 3% voor aan te trekken financieringsmiddelen.
- Het uitgangspunt voor de areaaluitbreiding is de bouw van gemiddeld 300 woningen per jaar.

Op basis van bovenstaande is het effect van deze richtlijnen per saldo € 34.000 voordelig in 2027, € 896.000 nadelig in 2028, € 636.000 nadelig in 2029 en € 505.000 nadelig voor 2030.

De indexering van subsidies aan maatschappelijke instellingen sluit sinds 2026 aan bij de Pbbp systematiek. De daadwerkelijke loon- en prijsontwikkeling bij instellingen kan hiervan afwijken. Uitgangspunt is dat instellingen een eventueel verschil tussen de gemeentelijke indexatie en hun werkelijke loon- en prijsontwikkeling zelf binnen hun bedrijfsvoering en beschikbare middelen opvangen. Hiervoor wordt niet automatisch aanvullende compensatie vanuit de gemeente verstrekt.

	Technische richtlijnen				
	Actualisatie MIP en lopende investeringen	-289	-1.322	-1.482	-6.240
	Accres 2030 (doorrekening algemene uitkering)	-	-	-	2.800
	Doorrekening technische ontwikkelingen	34	-896	-636	-505
	Totaal technische richtlijnen	**-255**	**-2.218**	**-2.218**	**-3.945**
B	Saldo na technische richtlijnen, incl MIP, lopende investeringen, accres	1.681	-305	-288	-2.078

C. Autonome ontwikkelingen

Indexering Wmo en Jeugdzorg
In de Programmabegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 is vastgelegd dat we vanaf

2026 voor alle gemeentelijke budgetten de Pbbp-systematiek voor de indexering hanteren. Bij de budgetten met betrekking tot de Wmo en de Jeugdzorg zijn we op basis van de wet- en regelgeving (AmvB) verplicht om reële tarieven te hanteren bij de inkoop van de zorg. Concreet is deze verplichting vormgegeven via de OVA/PPC systematiek. Om te kunnen voldoen aan de wettelijke verplichting dienen we voor de Wmo en Jeugdzorg de effecten van de aanvullende indexering in het financieel meerjarenperspectief voor 2027 te verwerken. De structurele budgettaire consequenties zijn voor de Wmo € 378.000 in 2027 en voor de jeugdzorg € 554.000 in 2027.

	Autonome ontwikkelingen vanaf 2027				
	Indexering Wmo AmvB Reele prijzen / contracten	-378	-378	-378	-378
	Indexering Jeugdzorg AmvB reele prijzen / contracten	-554	-554	-554	-554
	Totaal autonome ontwikkelingen	**-932**	**-932**	**-932**	**-932**
C	Saldo na autonome ontwikkelingen	749	-1.237	-1.220	-3.010

D. Te verwerken besluiten

In de afgelopen periode zijn diverse besluiten genomen met financiële gevolgen voor de jaren 2027 en verder. Het betreft:

Ontwerpbegroting VRU
De raad heeft op 2 juli jl. een besluit genomen over de Ontwerpbegroting van de Veiligheidsregio Utrecht (VRU). Bij de Kadernota van de VRU heeft de raad gekozen voor het toekomstscenario ‘Op orde’. De kosten die hiermee gemoeid gaan zijn verwerkt in de Ontwerpbegroting van de VRU. De financiële consequenties van de Ontwerpbegroting VRU ad. € 290.000 in 2027, oplopend naar € 483.000 nadelig/structureel zijn verwerkt in het financieel perspectief.

Jaarlijkse aanpassing parkeertarieven
Op 20 november 2025 heeft de raad aangepaste parkeertarieven vastgesteld. De financiële consequenties voor de parkeerexploitatie voor 2027 en verder zijn verwerkt in het financieel perspectief (€ 160.000 in 2027, oplopend naar € 208.000 in 2030, voordelig).

Keuzenotitie visie sociaal domein
Op 26 februari jl. besloot de raad de keuzenotitie visie sociaal domein met het voorkeursscenario 3b vast te stellen en de eventuele financiële consequenties te verwerken in de Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2030. De incidentele lasten ad. € 80.000 in 2027 zijn verwerkt in het financieel perspectief.

Formatie griffie
Op 26 februari jl. besloot de raad om de formatie van de griffie uit te breiden met 1 fte en de structurele lasten vanaf 2027 ad. € 126.000 (afgerond) te verwerken in de Programmabegroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2030.

Ontwerpbegroting GBLT
De raad heeft op 2 juli jl. besloten een zienswijze te geven op de Ontwerpbegroting van GBLT. De financiële consequenties ad. € 44.000 nadelig/structureel zijn verwerkt in het financieel perspectief.

Ontwerpbegroting BVO JeugdFV
Op 2 juli jl. nam de raad ook een besluit over de Ontwerpbegroting van de BVO JeugdFV. De financiële consequenties ad. € 27.000 voordelig/structureel zijn verwerkt in het financieel perspectief.

Overige besluiten
Een aantal genomen besluiten zijn technisch verwerkt in het Meerjarig Investering Plan (MIP). Het betreft de besluitvorming over het kunstgrasveld van De Merino’s (raad december 2025) en ontwikkeling en beheer openbaar groen bedrijventerreinen (college september 2025). Ook zijn een aantal budgetneutrale besluiten verwerkt. Het betreft de besluitvorming

over ‘Van afval naar grondstof’ (raad januari 2026) en de AVU Ontwerpbegroting (raad februari 2026).

	Besluiten te verwerken in Programmabegroting				
	Ontwerpbegroting VRU (raad 11 juli 2026)	-291	-454	-454	-484
	Visie Sociaal domein voorkeursscenario 3b (raad 26 feb 26)	-80	-	-	-
	Formatie griffie 1 fte (raad feb 26)	-126	-126	-126	-126
	Ontwerpbegroting GBLT (raad juli 26)	-44	-44	-44	-44
	Ontwerpbegroting BVO JeugdFV (raad juli)	27	27	27	27
	Totaal besluiten te verwerken in Programmabegroting	**-514**	**-597**	**-597**	**-627**
D	Saldo Meerjarenperspectief na besluiten	235	-1.834	-1.817	-3.637

E. Noodzakelijke kosten (3O’s) en beleidswensen

Tijdens het opstellen van de Kaderbrief 2027-2030 en de Programmabegroting 2027 zijn diverse noodzakelijke kosten (3O’s; onvoorzien, onuitstelbaar, onvermijdelijk) en beleidswensen in beeld gebracht. De noodzakelijke kosten zijn volledig verwerkt in deze programmabegroting. Gezien het financieel perspectief is het niet mogelijk om alle beleidswensen te honoreren. Onder aan dit hoofdstuk is een paragraaf opgenomen waarin alle verwerkte ontwikkelingen en beleidswensen onderwerpen worden toegelicht. De niet doorgevoerde onderwerpen zijn in een aparte bijlage bij de programmabegroting toegelicht.

	Noodzakelijke kosten (3O's) en Beleidswensen				
	3 O's (noodzakelijke kosten)	-1.077	-956	-926	-1.025
	Beleidswensen	-1.917	-1.287	-935	-935
	Totaal 3O's en Beleidswensen	**-2.994**	**-2.243**	**-1.861**	**-1.960**
E	Saldo Meerjarenperspectief na 3 O's en beleidswensen	-2.759	-4.077	-3.678	-5.597

F. Inzet Surplus

Het surplus van de algemene reserve is dat deel dat niet nodig is voor het afdekken van de geïnventariseerde risico’s. Van dit vrij besteedbare deel van de algemene reserve kan een gemeente jaarlijks maximaal 10% inzetten voor het dekken van structurele lasten. In de begrotingscirculaire van de provincie staan de volgende drie voorwaarden:

• Ten eerste dient de gemeente voldoende weerstandscapaciteit te behouden om de gekwantificeerde risico’s af te dekken (de weerstandsratio moet minimaal 1,0 bedragen);

• Ten tweede moet de solvabiliteit groter of gelijk aan 20% zijn in het jaar van inzet;

• De structurele onttrekkingen aan de algemene reserve moeten worden opgenomen op het overzicht van structurele reservemutaties.

In de jaren 2027 en verder kan maximaal 10% als surplus van de algemene reserve worden ingezet ter dekking van structurele lasten, mits voldaan wordt aan deze voorwaarden. Op basis van de huidige inzichten is dat het geval voor de jaren 2027 tot en met 2029. Vanaf 2030 daalt de solvabiliteitsratio onder de 20%.

In deze programmabegroting is er voor gekozen deze inzet alleen voor 2027 te verwerken. Daarmee wordt voor 2027 een financieel sluitend beeld bereikt.

De algemene reserve bedraagt na verwerking van de 1e bestuursrapportage € 43,1 miljoen. Na aftrek van de incidentele dekking uit de algemene reserve van € 300.000 resteert nog € 42,8 miljoen.

De reserve opvang ontheemden bedraagt in 2026 circa € 6,0 miljoen. Met ingang van 2027 wijzigt de landelijke bekostigingssystematiek voor de opvang van ontheemden. Onder de nieuwe systematiek sluit de rijksbekostiging in belangrijkere mate aan bij de daadwerkelijk gemaakte kosten. Daarmee verandert ook de mate waarin financiële risico's binnen de gemeentelijke begroting moeten worden opgevangen. Dit is aanleiding geweest om de benodigde omvang van de reserve opnieuw te beoordelen, waarbij tevens rekening is gehouden met de actuele inzichten in de kosten en baten van de opvang en de realisatie in 2026. Op basis hiervan is er een onttrekking aan de reserve opvang ontheemden gedaan van € 3,0 miljoen en is dit bedrag gestort in de algemene reserve.

Daarmee komt de algemene reserve uit op € 45,8 miljoen. Na aftrek van de benodigde weerstandscapaciteit voor de geïnventariseerde risico's van € 17,2 miljoen resteert € 28,6 miljoen. Hiervan kan maximaal 10% hiervan als surplus worden ingezet. Dit betekent dat maximaal € 2,86 miljoen beschikbaar is.

Voor het sluitend maken van de begroting 2027 is een bedrag van € 2,459 miljoen benodigd. Dit bedrag blijft binnen het maximaal beschikbare surplus van € 2,86 miljoen. Daarmee wordt voldaan aan de voorwaarden voor inzet van het surplus van de algemene reserve.

	Inzet Algemene Reserve				
	Inzet surplus algemene reserve	2.459			
	Incidentele dekking uit algemene reserve	300	-	-	-
F	Structureel saldo meerjarenperspectief na inzet surplus AR	-	-4.077	-3.678	-5.597

Financiële ontwikkelingen

Er zijn diverse ontwikkelingen te benoemen die we momenteel nog niet of nog onvoldoende financieel kunnen vertalen en die dus niet financieel zijn verwerkt in deze programmabegroting. Deze ontwikkelingen kunnen in de komende periode nog leiden tot (structureel) hogere lasten.

Theater

In de voorliggende begroting wordt uitgegaan van de eerder genomen besluiten over het theater. In november 2026 wordt naar verwachting een raadsvoorstel aangeboden om keuzes te maken over het theater. In 2027 voeren we de effecten van dit besluit door in de programmabegroting en wordt verder gewerkt aan de realisatie van het nieuwe theater en het tijdelijke theater.

Onderhoudsvoorziening gemeentelijke gebouwen

Na vaststelling van het vernieuwde strategisch vastgoedbeleid worden de onderhoudslasten en meerjareninvesteringen geëffectueerd. De financiële consequenties van de uitvoering hiervan worden via de onderhoudsvoorziening en het MIP verwerkt. De stand van de onderhoudsvoorziening is voldoende om de onderhoudslasten meerjarig te voldoen.

Drinkwaterpark Spoorzone

Bij het rijk is (GWG)-subsidie aangevraagd ten behoeve van het gebied Waterpark, onderdeel van de Spoorzone. De primaire opgave ligt in de gewenste aanpassing en uitbreiding van de drinkwaterputten van Vitens. Het college heeft op 23 september 2025 besloten de cofinanciering te betrekken bij het proces van de kaderbrief, om bij de subsidieaanvraag aan te tonen dat er bestuurlijk draagvlak is.

Momenteel wordt gewerkt aan een inrichtingsplan en eerste kostenopzet en verdeling van de kosten tussen de verschillende partijen in het gebied. Afhankelijk daarvan zal er meer duidelijkheid zijn over de omvang van de cofinanciering, tot in hoeverre die door de gemeente gedragen moet gaan worden en welke ruimte daarvoor reeds beschikbaar is of aanvullend gemaakt moet worden en in welk jaar. Wanneer het onderzoek is afgerond er hier meer over bekend is, zal dit betrokken worden bij de besluitvorming over benodigde (investerings-)budgetten.

Kostenontwikkeling Jeugdzorg

Financieel uitgangspunt

Bij de Kadernota 2026–2029 is besloten het financieel kader voor de jeugdzorg taakstellend te hanteren. Dit uitgangspunt wordt in de Programmabegroting 2027–2030 voortgezet. Dit betekent dat de begroting niet automatisch wordt aangepast aan de actuele kostenprognose. Het verschil tussen het beschikbare budget en de prognose vormt een financiële opgave. De financiële risico's die hiermee samenhangen worden betrokken bij het risicoprofiel van de gemeente. Voor de tweedelijns jeugdzorg is in 2027 circa € 32 miljoen beschikbaar. Vanaf 2028 bedraagt het beschikbare budget circa € 29 miljoen per jaar. De daling vanaf 2028 wordt met name veroorzaakt doordat vanaf dat jaar de eerder vastgestelde taakstelling vanuit de Hervormingsagenda Jeugd van kracht wordt.

Begroting (x 1 mln.)	2027	2028	2029	2030
Raming (excl. index)	34,7	33,7	33,7	33,7
Af: taakstelling	-2,7	-4,7	-4,7	-4,7
Beschikbaar	**32,0**	**29,0**	**29,0**	**29,0**

Actuele kostenontwikkeling

Op basis van de eerste voortgangsrapportage van JeugdFV bedraagt de actuele prognose voor de tweedelijns jeugdzorg circa € 38,5 miljoen. Dit is circa 3,6 miljoen hoger dan in 2025. De kostenstijging wordt niet veroorzaakt door een groei van het totale aantal jeugdigen dat gebruikmaakt van jeugdhulp; dit aantal neemt naar verwachting juist af. De hogere uitgaven hangen naast de indexatie met name samen met de inzet van intensievere en duurdere vormen van jeugdhulp. Deze prognose van 2026 wordt voor 2027 en verder gelijk gehouden. Ten opzichte van het beschikbare budget betekent dit een verschil van circa € 6,5 miljoen in 2027 en circa € 9,5 miljoen vanaf 2028.

Begroting (x 1 mln.)	2027	2028	2029	2030
Beschikbaar	32,0	29,0	29,0	29,0
Prognose uitgaven	38,5	38,5	38,5	38,5
Besparingsopgave	**-6,5**	**-9,5**	**-9,5**	**-9,5**

Maatregelen

Om de uitgaven beter beheersbaar te maken wordt uitvoering gegeven aan de projecten uit het programma *Grenzen aan onze jeugdzorg*. De huidige projecten hebben mogelijk de potentie om binnen drie jaar een structurele besparing op te leveren van circa € 4,6 miljoen. De eerste financiële effecten worden in de loop van 2027 verwacht. Het tempo waarin deze besparing in de afzonderlijke jaren wordt gerealiseerd en of het volledige bedrag aan besparingen wordt gehaald is afhankelijk van een groot aantal factoren, deels binnen en deels buiten de invloedsfeer van de gemeente. Ook wanneer de volledige beoogde besparing van € 4,6 miljoen wordt gerealiseerd, resteert op basis van de huidige prognose een verschil van circa € 1,9 miljoen in 2027 en circa € 4,9 miljoen vanaf 2028. Voor dit resterende verschil zal in de komende tijd aan mogelijk denkbare aanvullende oplossingen worden gewerkt.

Landelijke ontwikkelingen

De financiële ontwikkeling van de jeugdzorg blijft daarnaast mede afhankelijk van landelijke besluitvorming. Begin 2027 brengt de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd een zwaarwegend advies uit over de verhouding tussen de kosten van de jeugdzorg en de daarvoor beschikbare middelen. Dit advies kan gevolgen hebben voor het financiële kader en mogelijk leiden tot aanvullende Rijksmiddelen. Deze mogelijke effecten zijn op dit moment nog onvoldoende zeker om in de raming te verwerken.

De verdere toelichting en kwantificering van de financiële onzekerheden rond de jeugdzorg is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Financiële positie

Omschrijving (toelichting)

Voor een houdbare financiële positie is het van belang om meerjarig en in samenhang naar de ontwikkeling van de financiële kengetallen te kijken. Uitgebreider informatie over onze financiële positie is opgenomen in Paragraaf A (Weerstandsvermogen en risicobeheersing) van deze programmabegroting.

Voor de beoordeling van de financiële kengetallen wordt mede gekeken naar de signaleringswaarden zoals die zijn vastgesteld in het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader Gemeenten (GTK 2026) van de provincies.

Waarderingscijfer	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	<90 %	90-130 %	>130 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90 %	90-130	>130 %
Solvabiliteitsratio	>50 %	20-50	<20 %
Grondexploitatie	<20 %	20-35	>35 %
Structurele exploitatieruimte (begroting)[1]	>0 %	0	<0 %
Belastingcapaciteit	<95 %	95-105	>105 %

Zoals ook de provincie aangeeft zijn dit geen harde normeringen maar signaleringen waarbij het vooral aan de raad is om zijn eigen interpretatie en waardering daaraan te geven.

Excel-tabel

Kengetallen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Netto schuldquote	59%	91%	97%	129%	140%	149%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	53%	83%	87%	118%	129%	137%
Solvabiliteitsratio	35%	29%	26%	22%	20%	18%
Grondexploitatie	11%	10,4%	20%	24%	22%	15%
Structurele exploitatieruimte	1,50	2,10	-0,51%	-1,83%	-1,84%	-2,17%
Belastingcapaciteit	85%	82%	86%	86%	86%	86%

Omschrijving (toelichting)

Uitgangspunten kengetallen (GTK 2026) – op basis van het financieel perspectief
Bij het opstellen van de Programmabegroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2030 zijn de BBV-kengetallen doorgerekend op basis van de begroting 2027. Het inzicht in de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente wordt weergegeven in het volgende overzicht.

Toelichting kengetallen 2027-2030

1A. Netto schuldquote
De netto schuldquote stijgt van 97% in 2027 naar 149% in 2030. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door de omvangrijke investeringen en grondaankopen die in de begrotingsperiode worden gedaan en de financiering die hiervoor nodig is. Hierdoor neemt de schuldpositie van de gemeente toe.

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
De gecorrigeerde netto schuldquote stijgt van 87% in 2027 naar 137% in 2030. Ook na correctie voor de verstrekte leningen is daarmee sprake van een duidelijke stijging. Dit bevestigt het beeld dat de financieringsbehoefte als gevolg van de investeringen en grondaankopen toeneemt.

2. Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio daalt van 26% in 2027 naar 18% in 2030. Dit betekent dat het eigen vermogen een steeds kleiner deel vormt van het totale vermogen. De ontwikkeling hangt samen met de toenemende financieringsbehoefte en de ontwikkeling van het eigen vermogen. Hiermee neemt de financiële weerbaarheid af.

3. Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie bedraagt 20% in 2027 en daalt vervolgens naar 15% in 2030. De relatief hoge waarde in 2027 hangt samen met de omvang van de boekwaarden van de grondexploitaties ten opzichte van de totale baten. In de jaren daarna neemt dit relatieve aandeel af.

4. Structurele exploitatieruimte
De structurele exploitatieruimte is gedurende de begrotingsperiode 2027-2030 negatief. Voor 2027 wordt het tekort gedekt door inzet van het surplus van de algemene reserve. Binnen het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK) kan deze inzet onder voorwaarden als structurele dekking worden aangemerkt. Deze mogelijkheid is echter begrensd: inzet van het surplus verlaagt de algemene reserve en heeft daarmee ook effect op de solvabiliteit. De negatieve structurele exploitatieruimte geeft aan dat de structurele begrotingspositie aandacht vraagt.

5. Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit blijft gedurende de begrotingsperiode stabiel op 86%. Dit betekent dat de gemeentelijke woonlasten onder het landelijk gemiddelde liggen. Vanuit dit kengetal bezien is daarmee sprake van een relatief gunstige positie.

Samenvattend beeld financiële kengetallen 2027-2030

De financiële kengetallen laten in samenhang zien dat de financiële positie van de gemeente gedurende de begrotingsperiode onder druk komt te staan. De omvangrijke investeringsopgave leidt tot een toenemende financieringsbehoefte. Dit is zichtbaar in de netto schuldquote, die stijgt van 97% in 2027 naar 149% in 2030. Tegelijkertijd daalt de solvabiliteit van 26% naar 18%. De gemeente wordt daarmee voor de financiering van haar activiteiten in toenemende mate afhankelijk van vreemd vermogen en het aandeel eigen vermogen neemt af. Ook de structurele exploitatieruimte vraagt aandacht. Deze is gedurende de gehele begrotingsperiode negatief.

De ontwikkeling van deze drie kengetallen versterkt elkaar. Een hoge investeringsomvang leidt tot meer schuldfinanciering en hogere kapitaallasten. Tegelijkertijd is de structurele ruimte binnen de exploitatie beperkt om deze lasten en eventuele tegenvallers op te vangen. Wanneer voor dekking daarnaast een beroep wordt gedaan op het eigen vermogen, neemt de financiële buffer af. Hierdoor vermindert de flexibiliteit om toekomstige financiële tegenvallers of nieuwe opgaven op te vangen.

Het kengetal grondexploitatie neemt af van 23,4% in 2027 naar 15% in 2030 en de belastingcapaciteit blijft met 86% stabiel. De ontwikkeling van deze kengetallen nuanceren het totaalbeeld, maar wegen niet op tegen de ontwikkeling van de schuldpositie, solvabiliteit en structurele exploitatieruimte.

Het totaalbeeld vraagt daarom nadrukkelijk aandacht. Niet één afzonderlijk kengetal, maar juist de combinatie van een oplopende schuldpositie, afnemende solvabiliteit en negatieve structurele exploitatieruimte maakt de financiële positie kwetsbaarder. Dit vraagt om terughoudendheid bij nieuwe structurele verplichtingen en investeringen en om blijvende sturing op een structureel evenwichtige begroting, de schuldontwikkeling en het behoud van voldoende eigen vermogen.

Richting de Kadernota 2028-2031 gaan we daarom aan de slag met het structureel op orde brengen van het financieel perspectief. Daarbij kijken we in samenhang naar het structurele begrotingssaldo, de investeringsopgave, de ontwikkeling van de schuld en het behoud van voldoende eigen vermogen. Doel is om te komen tot een meerjarig en structureel sluitend financieel perspectief en tegelijkertijd de financiële weerbaarheid van de gemeente te versterken.

De kengetallen geven daarmee niet alleen inzicht in de huidige financiële positie, maar maken ook duidelijk waar bijsturing nodig is. Tijdig handelen is van belang om verdere verslechtering te voorkomen en voldoende financiële ruimte voor toekomstige opgaven te behouden.

Doorkijk kengetallen naar 2035

Kengetallen		Begroting 2031	Begroting 2032	Begroting 2033	Begroting 2034	Begroting 2035
1A	Netto schuldquote	144%	151%	157%	157%	156%
1B	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	132%	139%	145%	144%	144%
2	Solvabiliteitsratio	17%	16%	15%	14%	13%
3	Grondexploitatie	12,0%	12%	12%	12%	12%
4	Structurele exploitatieruimte	Negatief	Negatief	Negatief	Negatief	Negatief
5	Belastingcapaciteit	86%	86%	86%	86%	86%

Om ook voorbij de periode van deze programmabegroting zicht te houden op de ontwikkeling van onze financiële positie, is een doorkijk gemaakt naar 2035. Naarmate verder vooruit wordt gekeken, neemt de onzekerheid toe. Deze doorkijk is daarom geen begroting of voorspelling, maar heeft vooral een signaalfunctie. De doorkijk laat zien welke financiële ontwikkeling op basis van de huidige inzichten kan ontstaan als geen aanvullende maatregelen worden genomen.

Voor deze doorkijk is rekening gehouden met de huidige werkvoorraad aan investeringen, de verwachte ontwikkeling van de baten en een inschatting van de investeringen na 2030. De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- een werkvoorraad aan investeringen van circa € 43 miljoen;
- een jaarlijkse ontwikkeling van de baten met 1,5%, uitgaande van circa € 300 miljoen aan baten in de begroting 2027;
- aanvullende investeringen in 2030 van in totaal € 11,3 miljoen voor de Groene Zone, Spoorzone en IKC Ambacht;
- vanaf 2031 jaarlijks circa € 18 miljoen aan reguliere investeringen
- een niet nader geduid negatief begrotingssaldo.

De doorkijk laat zien dat de financiële positie op langere termijn verder onder druk komt te staan. De investeringsopgave leidt tot hogere kapitaallasten en een toenemende financieringsbehoefte. Dit werkt door in het financiële perspectief en de ontwikkeling van de financiële kengetallen.

Vooral de ontwikkeling van de schuldpositie, solvabiliteit en structurele exploitatieruimte vraagt aandacht. Daarbij gaat het niet zozeer om de exacte waarde van een kengetal in een afzonderlijk jaar. Daarvoor zijn de onzekerheden op deze termijn te groot. Het gaat vooral om de richting waarin de financiële positie zich ontwikkelt.

Vooruitkijken en tijdig bijsturen

De komende periode wordt het raadsprogramma verder uitgewerkt richting een bijgestelde programmabegroting. Vervolgens is het uitgangspunt om bij de Kadernota 2028-2031 te komen tot een meerjarig en structureel sluitend financieel perspectief. Daarbij zullen ambities, investeringen en beschikbare financiële ruimte in samenhang moeten worden bezien.

De doorkijk naar 2035 is daarbij vooral een vroegtijdig signaal. Er ligt een forse financiële opgave en zonder bijsturing neemt de financiële ruimte verder af. Door dit nu inzichtelijk te maken, kunnen tijdig keuzes worden gemaakt om verdere verslechtering van onze financiële positie te voorkomen en de gemeentelijke financiën ook op langere termijn gezond te houden.

Toelichting noodzakelijke kosten 3 O's en beleidswensen

In deze programmabegroting zijn diverse noodzakelijke kosten en beleidswensen verwerkt (onderdeel E in bovenstaand financieel perspectief). Deze worden hieronder toegelicht. Ontwikkelingen en beleidswensen die wel in beeld zijn gebracht maar niet verwerkt in deze programmabegroting zijn inzichtelijk gemaakt in een aparte bijlage.

Veiligheidsregio Utrecht (VRU) afbouw nadeelcompensatie
(2028: € 69k, oplopend naar € 799k in 2039)
De financieringssystematiek van de VRU is sinds 2015 gebaseerd op de verdeling van het subcluster crisisbeheersing en brandweer binnen het gemeentefonds. Hierdoor draagt elke gemeente evenredig bij aan het budget voor het gemeentelijk basistakenpakket (GBTP). Bij de vaststelling van dit nieuwe financieringsmodel is destijds afgesproken dat gemeenten geen nadeel mogen ondervinden door de overgang naar het nieuwe model. Gemeenten die voordeel behaalden bij de invoering van deze systematiek dragen daarom een deel van hun voordeel af om gemeenten die nadeel ondervinden te compenseren. Dit wordt het compensatiemechanisme genoemd. De compensatie bedraagt voor Veenendaal € 799.000 per jaar. De VRU heeft op 6 juli jl. besloten om de compensatieregeling af te bouwen voor zowel 'voordeel' als 'nadeel' gemeenten. De afbouw vindt plaats vanaf 2028 met omstreeks 70.000 p/j cumulatief (12 jaar). Op termijn ontstaat hiermee een structureel nadeel van omstreeks € 799.000.

Aanvraag CJG 2027 (Investering grenzen aan onze Jeugdzorg)
(€ 505k, structureel, exclusief extra gevraagde indexering)
Uitgangspunt voor deze aanvraag zijn de prestatieafspraken voor 2026, omdat deze afspraken zijn geformuleerd in de richting van *Grenzen aan onze Jeugdzorg*. Daarnaast doet het CJG een aanvraag voor extra middelen om de doelen die voor het CJG zijn opgenomen in *Grenzen aan onze Jeugdzorg* te kunnen realiseren. De aanvraag heeft betrekking op extra inzet voor regie in kwadrant IV, personeel en salarissen, samenwerking met het onderwijs en ketenmonitoring en monitoring.

Personeel en salarissen betreft een structurele kostenpost van € 130.000. Deze middelen zijn nodig om jeugd- en gezinswerkers die veiligheidsvraagstukken en -casuïstiek uitvoeren passend in te schalen. De huidige inschaling sluit niet aan bij de zwaarte en verantwoordelijkheid van deze werkzaamheden. Met deze middelen kan de inschaling in overeenstemming worden gebracht met de uitgevoerde werkzaamheden en de toepasselijke cao. Dit is nodig om gekwalificeerd personeel aan te trekken en te behouden en daarmee de kwaliteit van de beoordeling van de zorgvraag te borgen.

De overige middelen zijn nodig om het CJG in staat te stellen zijn centrale rol bij het begrenzen van de jeugdzorg verder te versterken en daarmee bij te dragen aan de drie maatschappelijke doelen: minder kinderen in het jeugdzorgstelsel, lagere kosten per cliënt en lagere totale kosten.

Projecten Grenzen aan onze jeugdzorg
(€ 232k in 2027 en € 232k in 2028 incidenteel)
Deze middelen zijn randvoorwaardelijk om de diverse projecten uit het programma Grenzen aan onze Jeugdzorg uit te voeren. Deze projecten moeten bijdragen aan de drie doelen: minder kinderen in het stelsel, minder kosten per client, minder kosten totaal. Reeds opgestelde projectplannen zijn: Onderwijs/Jeugd, Doelenboom/KPI's, Backoffice Jeugd en doorverwijzingsroutes, Veense aanpak relatie / scheidingsproblematiek.

Handhaving fietsparkeren (besluit college 24 feb 2026)
(€ 22k, structureel)
Het college besloot op 24 februari jl. om de handhaving op fietsparkeren verder te versterken. De incidentele baten en lasten voor 2026 zijn verwerkt in de eerste bestuursrapportage 2026. De structurele baten en lasten vanaf 2027 ad € 22.000 nadelig zijn verwerkt in het financieel perspectief.

Herverkiezing BIZ (Bedrijven Investerings Zone)
(€ 50k in 2027 incidenteel)
In 2027 vinden weer de herverkiezingen van de BIZ plaats. Ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van de verkiezingsprocedure dient een extern bureau ingehuurd te worden. De kosten van de inhuur van het externe bureau in 2022 (laatste verkiezingen) bedroeg rond de € 50.000. Onduidelijk is nog of dit keer een opdracht van vergelijkbare orde verstrekt moet worden, of dat dit ook een kleinere opdracht kan zijn. Vooralsnog wordt het bedrag van 2022 aangehouden als inschatting.

AI- Act
(€ 79k, structureel)
We moeten voldoen aan de regels van de AI-act. De hieruit voortvloeiende taken moeten worden belegd, maar kunnen niet worden uitgevoerd binnen de bestaande formatie. De benodigde formatie is 0,8FTE. De functionaris moet onder andere het algoritmeregister actueel houden, toezien op naleving van de kaders, de organisatie ondersteunen bij toetsingen (IAMA's=Impact assessment mensenrechten en algoritmes, dient om risico's te identificeren bij ontwikkeling en gebruik AI) en is aanspreekpunt voor AI-ethiek, transparantie en risicobeoordelingen.

Verkiezingen 2030 (afscheid, installatie, inwerken raad)
(€80k in 2030 incidenteel)
In 2030 vinden raadsverkiezingen plaats. Daarvoor zijn extra uitgaven te maken in het kader van (het voorbereiden van) deze verkiezingen, het afscheid van de dan fungerende raad en de installatie en het inwerkprogramma van de nieuwe gemeenteraad.

Wettelijke taak OOGO
(€ 35k, structureel)
De middelen zijn nodig voor continuering van het Op Overeenstemming Gericht Overleg (onderwijs- jeugd) en focusagenda en activiteiten die voortvloeien uit OOGO. OOGO is een wettelijk verplichte regionale taak waar nog geen structureel budget voor was geraamd. Er was sprake van tijdelijke dekking tot en met 2026.

Begraafplaats en rouwcentrum De Munnikenhof
(€ 300k in 2027, afnemend naar € 50k in 2030)
Het aantal uitgiften van nieuwe graven neemt sinds 2010 af, ondanks dat de bevolking groeit. Dit is het gevolg van meer crematies en omdat natuurbegraven in opkomst is. Het effect van natuurbegraafplaats Prattenburg zal naar verwachting een snellere afname tot gevolg hebben. Dit alles zorgt ervoor dat de begraafplaats en het rouwcentrum de afgelopen twee jaar niet kostendekkend meer zijn. Tot en met 2026 kan het tekort opgevangen worden binnen de egalisatiereserve begraafplaats. Naar verwachting is deze reserve in 2027 op en is er sprake van een tekort.

Onderhoud i-Vri's (intelligente verkeersregelinstallaties)
(€ 60k, structureel)
In 2019 hebben de Minister van Infrastructuur en Waterstaat en haar collega-bestuurders van provincies en gemeenten afgesproken dat elk nieuw verkeerslicht in Nederland een intelligente verkeersregelinstallatie (iVRI) wordt. Momenteel worden alle verkeersregelinstallaties vervangen voor iVRI's. Naast dat deze iVRI's duurder zijn in aanschaf vraagt zo'n automaat ook veel meer dagelijks beheer. De onderhouds- en beheerkosten stijgen met € 60.000 per jaar.

Formatie Financiën
(€ 175k, structureel)
Het is noodzakelijk om de capaciteit binnen team Financiën te versterken. De uitbreiding voor twee medewerkers op verschillende onderdelen binnen financiën is nodig om de financiële rechtmatigheid van het betaalproces te waarborgen. De afgelopen jaren is dat met wisselende tijdelijke inhuur en middelen opgevangen maar dit blijkt structureel noodzakelijk.

Volkshuisvestingsprogramma
(€ 40k in 2027 incidenteel)
De Omgevingswet stelt een Volkshuisvestingsprogramma verplicht voor iedere gemeente. Het programma vervangt de huidige Woonvisie. De uitgangspunten van woonbeleid staan in de omgevingsvisie, de uitvoering van beleid staat in het programma. In het programma worden in ieder geval de onderdelen inzicht in bestaande voorraad, woningbehoefte, doelgroepen bouwprogramma, woonzorgbeleid en leefbaarheid opgenomen. Hiervoor is uitgebreid onderzoek nodig. Ook het opstellen van het programma zelf door een onafhankelijke partij is wenselijk. Nu de Wet regie op de Volkshuisvesting per 1 juli 2026 in werking is getreden is de uiterlijke datum voor ons Volkshuisvestingsprogramma 1 juli 2027.

Capaciteit IHP, Maatschappelijke voorzieningen en Wonen (besluit directie 5 januari 2026)
(€ 130k, structureel)
Bij het versterken van het strategisch vermogen van de organisatie is een keuze gemaakt voor het creëren van een functie ten behoeve van het thema Maatschappelijke voorzieningen en de aanpak van (sociale) achterstanden in wijken. De dekking voor deze inzet is geleverd vanuit het Thema Ruimte, vanuit de onderdelen Wonen en Onderwijshuisvesting. Tegelijkertijd zijn de werkzaamheden ten behoeve van het IHP en Wonen/Zorg alleen maar toegenomen en complexer geworden. Het is niet mogelijk om formatie hiervoor vrij te maken binnen het Thema Ruimte. De benodigde formatie betreft 1 FTE.

Verhoging budget evenementensubsidies
(€ 130k, structureel, bedoeld voor Wielerronde Veenendaal-Veenendaal, Festival Zand en Stichting Oranjedag)
De structurele stijging van de kosten voor evenementen heeft ertoe geleid dat het huidige budget niet langer toereikend is om evenementen te kunnen organiseren. Verhoging van het budget is noodzakelijk om te voorkomen dat evenementen *Veenendaal-Veenendaal* (€ 75k) en *Festival Zand* (€50k) verdwijnen. *Stichting Oranjedag* heeft gezien de stijgende kosten gevraagd om een kleine verhoging van het subsidie bedrag (€ 5k). Het huidige beschikbare budget staat op gespannen voet met de ambitie een vitale, bruisende en aantrekkelijke stad te zijn. Evenementen leveren een belangrijke bijdrage aan de levendigheid, aantrekkelijkheid en sociale samenhang in de stad.

Bomenbeleidsplan
(€ 40k in 2027, incidenteel)
Het Veense beleid zal (beter) moeten aansluiten bij het beleidskader vanuit Europa en het rijk: Wet Natuurbescherming (2024) en de natuurherstelverordening die eraan komt. Er is daarnaast ook behoefte aan een up-to-date beleid ten aanzien van bomen, bijvoorbeeld om initiatieven en plannen bouwen, mobiliteit, energietransitie) beter te kunnen beoordelen.

Deelname Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) 2027
(€ 70k in 2027 incidenteel)
Bijdrage 2027 voor deelname aan de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM). Deze samenwerking is noodzakelijk voor onze ondernemers om:

- het vestigingsklimaat te verstevigen;
- om innovatie te bevorderen, van belang voor ons bedrijfsleven en waar wij als gemeente voor onszelf een aanjagende/faciliterende rol in zien;
- de regionale samenwerking richting provincie Utrecht een boost te geven en mede als schakel richting onze regio Foodvalley.

Formatie Inburgering
(€ 186k, structureel)
Voor een goede uitvoering van de Wet inburgering 2021 en het borgen van de doorlopende lijn van VISA Veenendaal is het noodzakelijk de huidige tijdelijke formatie structureel te continueren. De extra capaciteit is de afgelopen jaren meerdere keren geëvalueerd en incidenteel gecontinueerd en we zien dat de instroom van inburgeraars stabiel is gebleven. Zonder behoud van deze formatie komen zowel de wettelijke regietaken als de begeleiding naar participatie en werk sterk onder druk te staan. Dit zal naar verwachting leiden tot hogere en langdurige lasten voor onder andere bijstand en re-integratie. De intensieve begeleiding, zoals uitgevoerd in Veenendaal, draagt aantoonbaar bij aan betere resultaten op arbeidsparticipatie van statushouders dan de landelijke benchmark. Structurele borging van deze formatie is daarom noodzakelijk om de kwaliteit van de dienstverlening te behouden en hogere maatschappelijke en financiële kosten op langere termijn te voorkomen.

Opstellen Omgevingsvisie (besluit college 14 juli 2026)
(€ 340k in 2027 en € 120k in 2028 incidenteel)
Voor het opstellen van de Omgevingsvisie en het uitvoeren van diverse onderzoeken is externe inzet noodzakelijk. Het begrote budget bedraagt € 500k, waarvan in 2026 € 80k is verwerkt in de tweede bestuursrapportage 2026. Voor de inzet van ambtelijke capaciteit wordt binnen de bestaande exploitatie ruimte gemaakt.

Jongerenwerk 3FTE
(€ 300k, structureel)

Naar aanleiding van signalen dat het huidige jongerenwerk onvoldoende aansluit bij de opgaven in Veenendaal is, mede op verzoek van de raad, een verkennend onderzoek uitgevoerd. De eerste analyse is inmiddels afgerond. Hieruit blijkt dat versterking en doorontwikkeling van het jongerenwerk nodig is om beter aan te sluiten bij de aard en omvang van de opgaven en de behoeften van jongeren in Veenendaal.

Uit de analyse komt naar voren dat jongeren in Veenendaal te maken hebben met uiteenlopende problematiek, waaronder mentale problemen, schooluitval en een moeizame aansluiting op de arbeidsmarkt, middelengebruik en veiligheidsproblematiek. Tegelijkertijd bereikt het huidige jongerenwerk niet alle jongeren die ondersteuning kunnen gebruiken. Met name meiden, jongere jeugd, jongeren zonder migratieachtergrond en jongeren bij wie al sprake is van zwaardere problematiek worden nog onvoldoende bereikt. Ook is het jongerenwerk nog onvoldoende structureel aanwezig op plekken waar jongeren zich bevinden, namelijk op straat, op school en online. Daarnaast vraagt de doorgaande lijn tussen kinderopbouwwerk en jongerenwerk om versterking, zodat jongeren eerder in beeld komen en bij het ouder worden niet uit beeld raken.

Voorgesteld wordt om vanaf 2027 € 300.000 structureel beschikbaar te stellen voor de versterking van het jongerenwerk. De verwachting is namelijk dat extra inzet voor jongeren langjarig nodig is. Dit bedrag is gebaseerd op een eerste inschatting van een uitbreiding met circa 3 fte, te verdelen over verschillende jongerenwerkorganisaties in Veenendaal. Voor deze versterking is (minimaal) nodig:

- 1 fte zodat extra doelgroepen bereikt kunnen worden;
- 1 fte zodat jongerenwerk aanwezig kan zijn op school en straat;
- 1 fte voor online jongerenwerk in Veenendaal.

De huidige verkenning vormt het vertrekpunt voor een vervolgfase waarin de gewenste inrichting van het jongerenwerk verder wordt uitgewerkt. Daarbij wordt verdiepend gekeken naar de verschillende doelgroepen en opgaven, welke inzet daarvoor nodig is en op welke plekken en via welke werkwijzen jongeren het beste kunnen worden bereikt. Op basis daarvan wordt bepaald welke (deel)opdrachten nodig zijn, welke partijen deze het beste kunnen uitvoeren en hoe de beschikbare middelen worden verdeeld. Naast de bovengenoemde 3 fte wordt in 2027 een deel van de gevraagde € 300.000 ingezet voor dit verdiepend onderzoek.

Er dient te worden opgemerkt dat bij Veens Welzijn, als gevolg van toepassing van het verplichte afspiegelingsbeginsel en het verschil tussen de kostenstijging bij Veens Welzijn en de gemeentelijke indexering, 1,56 fte jongerenwerk weg valt. De hierboven genoemde 3 fte is niet bedoeld om deze capaciteit te compenseren. Op basis van de uitkomsten van de vervolgfase wordt bepaald bij welke jongerenwerkorganisaties en op welke wijze deze 3 fte het meest passend kan worden ingezet om aan te sluiten bij de behoeften van jongeren in Veenendaal.

Veens Welzijn - Minimale voorzieningenniveau
(200k in 2027, Incidenteel te dekken vanuit algemene reserve)
Om te voorkomen dat vier buurthuizen moeten worden afgestoten te weten, De Eglantier, SamSam, 't Turfke en De Kleine Beer, en ervoor te zorgen dat in deze vier buurthuizen de minimale programmering kan worden gedraaid inclusief de coördinatie en uitvoering van de PlusBus, is aanvullend € 200.271,- nodig. Voor deze middelen kunnen sociaal beheerders (2 FTE) bestaande activiteiten ondersteunen in deze vier buurthuizen. Actief de wijk in gaan, nieuwe bewoners bereiken of inwonersinitiatieven verbinden en ontwikkelen is geen onderdeel van deze minimale programmering en dit zet daarmee de laagdrempelige toegankelijkheid voor inwoners op deze plekken onder druk.
Deze middelen zijn ook noodzakelijk om de coördinatie van de multidisciplinaire teams in de drie aandachtswijken te borgen en tevens de uren uit te kunnen breiden van de resterende teamleider primair proces. Beide zijn noodzakelijk om een minimale welzijnsinzet te kunnen borgen.
De resterende FTE worden ingezet in multidisciplinaire teams in het Franse Gat, het JES-gebied en Dragonder-Zuid, waar de opgaven het grootst zijn. Jongerenwerk wordt ingezet in het Franse Gat en JES-gebied en kinderopbouwwerk in het JES-gebied. In de andere wijken is hierop geen inzet. Door het verplichte afspiegelingsbeginsel vervalt 1,56 FTE jongerenwerk. Met deze middelen is dit niet geborgd.
De wijkgerichte koers uit het Raadsakkoord en het Integraal Beleidskader Sociaal Domein kan met deze middelen niet worden waargemaakt. Dit geldt ook voor de doelen uit het landelijk Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), waaronder versterking van de welzijnsinzet en het toewerken naar hechte wijkverbanden.
Het college stelt € 200.271,- voor 2027 incidenteel beschikbaar om een zeer minimaal voorzieningenniveau van welzijn te borgen. De structurele inrichting van het welzijnswerk wordt vanaf 2028 betrokken bij de Visie op Samenleving. In 2027 wordt in dit kader onderzocht wat nodig is voor toekomstbestendig en duurzaam welzijnswerk.

Beheer en exploitatie cultuurcluster Veenendaal
(100K in 2027, Incidenteel te dekken vanuit algemene reserve)
De Stichting Beheer Cultuurcluster Veenendaal (SBCV) is verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie van de Cultuurfabriek en Spectrum. Begin 2026 heeft een interim-bestuur het vrijwilligersbestuur opgevolgd. Dit interim-bestuur werkt samen met de gemeente aan de toekomstige inrichting en professionalisering van het beheer.
Voor 2026 heeft het college van B&W eenmalig een extra budget van € 180.000 gereserveerd. Voor 2027 wordt incidenteel € 100.000 begroot. Daarbij wordt uitgegaan van wat strikt noodzakelijk is om het (facilitair) beheer en huurdersonderhoud van de Cultuurfabriek en Spectrum in 2027 op een verantwoorde manier voort te zetten.
In 2027 wordt onderzocht wat vanaf 2028 structureel nodig is voor het beheer en welke kosten daarbij horen. Daarbij wordt ook gekeken naar de verdere samenwerking tussen de betrokken culturele partijen en hoe deze samenwerking in de toekomst kan worden georganiseerd. Op basis daarvan volgt een voorstel voor 2028 en verder, dat wordt meegenomen bij een volgend afwegingsmoment.